

לבניינה של הלכה

שיעורי הלכות שבת מפי מו"ר רה"י בביהמ"ד בשבת קודש
מלאכת בונה (4) – פרישת גגון על עגלת ילדים

שיש להן שמשיה קטנה שנמצאת על העגלה להגן מפני השמש או הגשם, שלפי האמור צריך לכאור' לאסור דנעשה לשם אהל והוי לכאור' כמטרייה.

אמנם הפוסקים נחלקו בדין זה של העגלות תינוק:

לשיטת החזו"א לעיל ודאי יש להתיר כדין כסא טרסקל. אולם, מצאנו גם ראייה נוספת שבהלכות סוכה התיר הרמ"א⁵ פריסת מכסה או גג על הסוכה אם ירדו גשמים. וא"כ זו ראייה מוחצת לכאור' להתיר את פריסת כיסוי העגלה.

ברם, יש צד לומר ששם המקרה הוא שהמכסה נמצא ע"ג הסוכה ולכן הוי אהל ע"ג אהל ובזה דווקא אין איסור וכן טוענים חלק מפוסקי זמנינו⁶.

אבל לכו"ע יהיה מותר בציור מסוים. הגמ' בעירובין⁷ מלמדת שלרב הונא היו עיזים שהיה צריך לסוכך עליהם ביום מפני השמש ובלילה להסיר הכיסוי כדי שיהיה להם אוויר, ובא לפני רב ושאלו כיצד לעשות זאת בשבת, א"ל רב "זיל כרוך בודייא ושייר בה טפח, למחר פשטה ומוסיף על אהל ארעי הוא, ושפיר דמי" ופירש"י⁸ "כשתסתלק המחצלת מעליהן לפנות ערב שבת אל תסלקנה כולה משם, אלא הוי גולל אותה וכורך מעל הגג

עסקנו בפעמים הקודמות בדין אהל ארעי שאסור מדרבנן, ובארנו שכאשר עושים צורת אהל כדי להגן על מה שמתחתיו הוי אהל ואם הוא בנין ארעי אסור מדרבנן ואפילו בלי מחיצות, ומתוך כך בארנו את דין המג"א¹ שמתיר פרישת חופה ע"ג חתן וכלה, באחת משתי דרכים:

א. כיוון ששם נעשה לשם כבוד ולא לשם אהל.

ב. אם מחזיק בידיים לא הוי דין אהל.

ולפ"ז ביארנו שיש לכאור' נפק"מ בדין מטרייה בשבת, שלטעם הראשון אסור כיוון שנעשה לשם אהל, ואילו לטעם השני צריך להיות מותר כיוון שמחזיקו בידיים. אמנם הפוסקים אסרו מטרייה כיוון שאע"פ שמחזיקים אותה בידיים, מ"מ יש לה צורה קבועה של אהל, ולכן יש לאסור לשתי הדעות.

החזו"א² רצה לדון בדין המטריה מצד כסא טרסקל שעומד לפתוח ולסגור, ואסר מטעם מיגדר מילתא, אבל האג"מ³ והגר"ע עובדיה⁴ חלקו ואמרו שמטריה לא הוי כסא טרסקל כיוון שנעשית לשם אהל ודינה חמור והוי דין אהל ממש.

לפ"ז יש לשאול על עגלת תינוק שהכיסוי שלה נפתח ונסגר כמו אקורדיון, וה"ה לגבי עגלות

⁶ שו"ת מנחת יצחק ח"י סי' כז', שו"ת אור לציון ח"ב פכ"ח אות א'. ועיל פסק"ת סי' שטו' הערה 141 מה שהעיר עליהם בזה.

⁷ קב"א,

⁸ ד"ה "כרוך בודייא".

¹ סי' שטו, סק"ח.

² אור"ח סי' נב', ו'.

³ שו"ת אג"מ חלק או"ח ח"ו, סי' כב'.

⁴ חזון עובדיה שבת ח"ה, עמ' שיא'.

⁵ סי' תרכ"ו ס"ג.

ושייר בה טפח פרוסה דלהוי עליה שם אהל".
כלומר שישאיר בע"ש טפח פרוס ואח"כ יכול
להוסיף על זה בשבת, שהרי מותר להוסיף על
אהל ארעי בשבת.⁹

וא"כ בוודאי לכו"ע אם יפתחו את מכסה
העגלה טפח בעש"ק יהיה מותר להמשיך
ולפתוח¹⁰.

לסיכום, נראה לומר שמעיקר הדין אפשר
לסמוך על החזו"א בדין כסא טרסקל שעומד
לפתוח ולסגור והוי כדלת וכמו פסק הרמ"א
בהל' סוכה. ולכן אין בעיה בשימוש בגגון של
עגלה לפתחו ולסגרו בשבת.

אמנם יש המחמירים, מחמת הקושיא שכסא
טרסקל לא הוי לשם אהל ולכן אין ללמוד
ממנו לגגון ושמשיה שעשויים לשם אהל,
שיותר טוב¹¹ לפתוח בעש"ק טפח ולא לסמוך
על הלימוד מדין טרסקל שכפי ששם הוא
מיועד לפתיחה וסגירה ומותר לעשות כן
בשבת, כך גם לגבי גגון שמיועד לפתיחה
וסגירה.

אם נסגר, ואפיל בשוגג, יהיה אסור לפתחו שוב מחדש, אע"פ
שהיה פתוח מע"ש.

¹¹ וכך נקט הרב עובדיה זצ"ל, חזו"ע שבת ח"ה, עמ' שב'.

⁹ סי' שטו' ס"ב

¹⁰ אך יש להעיר שדווקא בכה"ג שהטפח נשאר פתוח כל השבת
אז מותר להמשיך ולהוסיף עליו, אך כמובן שאסור לסתור את
הטפח בשבת, כלומר לסגור את מכסה העגלה עד סופו, ואכן, גם

